

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА МЕДИЦИНИ КАТАСТРОФ ТА ВІЙСЬКОВОЇ МЕДИЦИНИ

**«ТАКТИЧНА МЕДИЦИНА ТА
БЕЗПЕКА В БОЙОВИХ УМОВАХ»**

ДМИТРО КАРАМИШЕВ

ДОКТОР НАУК З ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ, К.МЕД.Н.

ПРОФЕСОР

2023

ТАКТИЧНА ДОПОМОГА ПОРАНЕНИМ В БОЙОВИХ УМОВАХ ТССС (*Tactical Combat Casualty Care*)

ЛЕКЦІЯ 4 (ЧАСТИНА 2)

АЛГОРИТМ RAWS. Знеболювання (P). Антибіотики (A).

. Рани (W) та ушкодження. Переломи та шинування (S).

ЗМІСТ:

- 1. Алгоритм P.A.W.S. Знеболювання (P). Антибіотики (A).
- 2. Рани (W) та ушкодження. Асептика і антисептика.
- 3. Переломи та ушкодження. Засоби іммобілізації. Шинування (S).

- 1. Алгоритм P.A.W.S. Знеболювання (P). Антибіотики (A).

АЛГОРИТМ R.A.W.S.

- ПРИЗНАЧЕНИЙ ДЛЯ СТАБІЛІЗАЦІЇ СТАНУ ПОСТРАЖДАЛОГО НА ЕТАПІ *TACTICAL FIELD CARE* (ТАКТИЧНА ПОЛЬОВА ДОПОМОГА) ЗА ПРОТОКОЛОМ TCCC: ЗОНА ТАКТИЧНОГО УКРИТТЯ ТА ПІДГОТОВКА ДО ПОДАЛЬШОЇ ЕВАКУАЦІЇ.
- ЗА ПОРЯДКОМ ВИКОРИСТАННЯ ЦЕЙ АЛГОРИТМ ЗАСТОСОВУЄТЬСЯ ВІДРАЗУ ПІСЛЯ MARSH І ЯКЩО ВИКОРИСТАННЯ MARSH МАЄ ЗА МЕТУ ПОРЯТУНОК ЖИТТЯ, ТО RAWS - ПОЛЕГШЕННЯ СТРАЖДАНЬ ПОРАНЕНОГО.

АЛГОРИТМ P.A.W.S.

- **P** – PAIN – БІЛЬ
- **A** – ANTIBIOTICS – АНТИБІОТИКИ
- **W** – WOUNDS – РАНИ
- **S** – SPLINT – ШИНА

P - PAIN (PAIN CONTROL)

- *P - PAIN (PAIN CONTROL) – КОНТРОЛЬ БОЛЮ (ПЕРЕДБАЧАЄ ЗАСТОСУВАННЯ ЗНЕБОЛЮЮЧИХ ЗАСОБІВ).*
- *ПОЛЯГАЄ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НЕОБХІДНИХ ВТРУЧАНЬ (ЗНЕРУХОМЛЕННЯ КІНЦІВКИ) І ЗНЕБОЛЮВАЛЬНІ ЗАСОБИ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ТА ЗНИЖЕННЯ БОЛЬОВОГО СИНДРОМУ У ПОРАНЕНОГО (ЗА НАЯВНОСТІ).*

A - ANTIBIOTICS

- A - ANTIBIOTICS – АНТИБІОТИКИ (ПЕРЕДБАЧАЄ ЗАСТОСУВАННЯ АНТИБАКТЕРІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ)
- ПОЛЯГАЄ У ВИКОРИСТАННІ "БОЙОВОГО КОМПЛЕКТУ" ПІГУЛОК ІЗ ОСОБИСТОЇ АПТЕЧКИ БІЙЦЯ (ЯК ЩО ВІН Є В КОМПЛЕКТІ, А ЯКЩО НЕМАЄ, ТО ЗА МОЖЛИВІСТЮ З НАПЛІЧНИКА БОЙОВОГО МЕДИКА), ЗА УМОВИ, ЩО ВІН ЗДАТНИЙ ПРОКОВТНУТИ ЇХ. ПРИ ЦЬОМУ ЗАБОРОНЕНО НАМАГАТИСЯ ДАВАТИ ПІГУЛКИ ПОРАНЕНОМУ В СПЛУТАНОМУ СТАНІ СВІДОМОСТІ.

W - WOUNDS (WOUND DRESSINGS)

- *W - WOUNDS (WOUND DRESSINGS) – ПОВ'ЯЗКИ НА РАНИ (ПЕРЕДБАЧАЄ ВТОРИННИЙ ОГЛЯД ПОСТРАЖДАЛОГО І ДІЇ ПО ВІДНОШЕННЮ ДО МЕНШ ЗНАЧНИХ ПОРАНЕНЬ, ТАКИХ ЯК ПЕРЕЛОМИ, ОПІКИ, СКАЛЬПОВАНІ РАНИ, ЕВІСЦЕРАЦІЇ - ЕВЕНТРАЦІЇ (ВИПАДІННЯ ВНУТРІШНІХ ОРГАНІВ)).*
- *ПОЛЯГАЄ У ПЕРЕВІРЦІ НАЯВНОСТІ ДОДАТКОВИХ РАН - ТИХ, ЯКІ НЕ БУЛИ РОЗПІЗНАНІ РАНІШЕ, І ТИХ, ЯКІ БУЛИ ПОМІЧЕНІ, АЛЕ ВІДТЕРМІНОВАНІ ЯК ВІДНОСНО БЕЗПЕЧНІ, ЩОБ ОБРОБИТИ ПІЗНІШЕ.*

S - SPLINTS (SPLINTING)

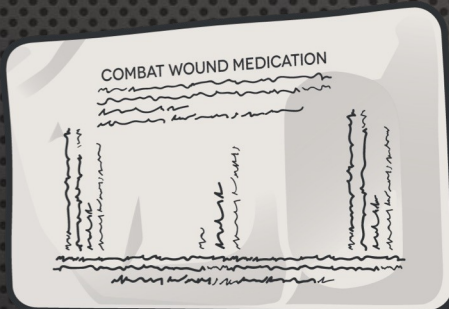
- *S - SPLINTS (SPLINTING) – ШИНУВАННЯ (ПЕРЕДБАЧАЄ НАКЛАДАННЯ ШИН НА ПЕРЕЛОМИ І ІММОБІЛІЗАЦІЮ ПОСТРАЖДАЛИХ КІНЦІВОК).*
- *ПОЛЯГАЄ У ФІКСАЦІЇ ЗЛАМАНОЇ КІНЦІВКИ ШИНОЮ ТА ПЕРЕВІРЦІ ПУЛЬСУ. ЯКЩО У ПОРАНЕНОГО Є ПЕРЕЛОМ АБО ВИВИХ, І ПРИ ЦЬОМУ ВІДСУТНІЙ ПУЛЬСУ, ПОТРІБНО СПРОБУВАТИ ВИПРАВИТИ ПОЛОЖЕННЯ ЗЛАМАНИХ КІСТОК, А ПОТІМ ПОВТОРНО З'ЯСУВАТИ НАЯВНІСТЬ ОЗНАК ПУЛЬСУ.*

ЗНЕБОЛЕННЯ ТА ВВЕДЕННЯ АНТИБІОТИКІВ PILL RACK (ПІГУЛКОВИЙ НАБІР) СКЛАД ПІГУЛКОВОГО НАБОРУ

знеболюючі (#1 та
#3)

антибіотики (#2)

1

2

3

Парацетамол Моксифлоксац
(тайленол, моб ин антибіотик
ік)

Мелоксика
М
протизапа
льний

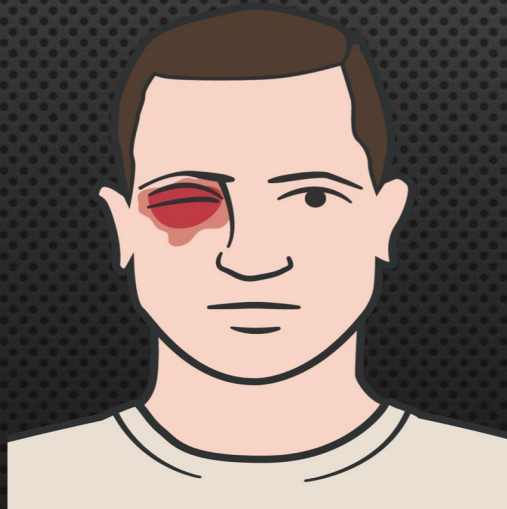

ЗНЕБОЛЕННЯ ТА ВВЕДЕННЯ АНТИБІОТИКІВ PILL PACK (ПІГУЛКОВИЙ НАБІР)

■ Переломи

■ Опіки

■ Травми
ока

Для зменшення болю

Рани на полі бою можуть бути дуже брудними та сприйнятливими до зараження; раннє введення антибіотиків може зменшити ймовірність подальших інфекцій

Такі інфекції можуть вбити пораненого
Пігулковий набір потрібно давати
ЯКНАЙШВИДШЕ при будь-яких проникаючих пораненнях, що загрожують життю

Пам'ятайте: Якщо у пораненого є рани або біль настільки сильний, що зробить його непридатним для бою, медик підрозділу має інші варіанти знеболення

Як правило, ці медикаменти вимагають роззброєння пораненого, оскільки ці ліки можуть призвести до зміни стану свідомості

12

ЗНЕБОЛЕННЯ ТА ВВЕДЕННЯ АНТИБІОТИКІВ КОЛИ ДАВАТИ **PILL PACK**

ДАВАТИ

- У свідомості та може ковтати
- Має слабкий помірний біль За потреби, може воювати

Має проникаючі поранення або розрив шкіри

НЕ ДАВАТИ

- Не може ковтати або приймати ліки орально (без свідомості, щелепно-лицева травма/опіки)
- Наявні алергії на медикаменти з цього набору

Якщо поранений без свідомості,

Нотатка: Якщо у постраждалого є проникаючі поранення внаслідок травми, він має прийняти Pill Pack; в інших випадках –порадьтеся з медиком перед прийомом;

- **2. РАНИ (W) ТА УШКОДЖЕННЯ. АСЕПТИКА І АНТИСЕПТИКА**

РАНИ (W) ТА УШКОДЖЕННЯ.

- **РАНА** – це ушкодження, що характеризується порушенням цілісності шкіряного покриву, слизових оболонок, а іноді й глибоких тканин, яке супроводжується болем та кровотечею.
- **ПОРАНЕННЯ** – вид травми, морфологічним компонентом якої є рана.
- РОЗРІЗНЯЮТЬ *ПОВЕРХНЕВІ І ПРОНИКНІ ПОРАНЕННЯ* (коли пошкоджуються внутрішні оболонки черевної, грудної та інших порожнин).
- **УШКОДЖЕННЯ** – наслідок впливу снарядів, що ранять, уражаючих факторів або навколишніх предметів на тканини, органи або системи людського організму.

АСЕПТИКА

- *АСЕПТИКА* – КОМПЛЕКС ЗАХОДІВ, ЩО СПРЯМОВАНІ НА ЗАПОБІГАННЯ ПРОНИКНЕННЮ МІКРООРГАНІЗМІВ У РАНУ, ОРГАНИ І ТКАНИНИ ХВОРОГО (ПОСТРАЖДАЛОГО) В ПРОЦЕСІ БУДЬ-ЯКИХ МЕДИЧНИХ МАНІПУЛЯЦІЙ.
- ЇЇ ЗДІЙСНЮЮТЬ ШЛЯХОМ ДЕЗІНФЕКЦІЇ ТА СТЕРИЛІЗАЦІЇ ВСІХ ПРЕДМЕТІВ, ЩО КОНТАКТУЮТЬ З РАНОЮ АБО ОПЕРАЦІЙНИМ ПОЛЕМ.
- *АСЕПТИКА* – ВИМАГАЄ, ЩОБ УСЕ, ЩО КОНТАКТУЄ З РАНОЮ, БУЛО СТЕРИЛЬНИМ, АБО ЧИСТИМ, ТОБТО ВІЛЬНИМ ВІД МІКРОБІВ.
- *ВАЖЛИВЕ ПРАВИЛО: «ЗАВЖДИ ВИКОРИСТОВУЙТЕ ЗАХИСНІ РУКАВИЧКИ»!*

АНТИСЕПТИКА

- **АНТИСЕПТИКА** – ЦЕ СУКУПНІСТЬ ЛІКУВАЛЬНО-ПРОФІЛАКТИЧНИХ ЗАХОДІВ, СПРЯМОВАНИХ НА ЗНИЩЕННЯ ЧИ ПРИГНІЧЕННЯ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ МІКРООРГАНІЗМІВ У РАНАХ, НА ШКІРІ, СЛИЗОВИХ ОБОЛОНКАХ І ПОРОЖНИНАХ ІЗ МЕТОЮ ЛІКУВАННЯ Й ЗАПОБІГАННЯ РОЗВИТКУ ІНФЕКЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.
- ВИРІЗНЯЮТЬ АНТИСЕПТИКУ: *МЕХАНІЧНУ; ФІЗИЧНУ; БІОЛОГІЧНУ; ХІМІЧНУ.*
- **МЕХАНІЧНА АНТИСЕПТИКА.** ВКЛЮЧАЄ ПЕРВИННУ І ВТОРИННУ ХІРУРГІЧНУ ОБРОБКУ, А ТАКОЖ ТУАЛЕТ РАНИ.

- 3. Переломи та ушкодження. Засоби іммобілізації.
Шинування (S)

ОСНОВНІ ВИДИ УШКОДЖЕНЬ

- *ПЕРЕЛОМ* – ПОРУШЕННЯ ЦІЛІСНОСТІ КІСТКИ.
- *ВИВИХ* – СТІЙКИЙ ЗСУВ СУГЛОБОВИХ ПОВЕРХОНЬ КІНЦІВ КІСТОК ЗА МЕЖІ ЇХ АНАТОМІЧНОЇ ЦІЛІСНОСТІ ТА ФІЗІОЛОГІЧНОЇ РУХЛИВОСТІ, ЩО ВИКЛИКАЄ ПОРУШЕННЯ ФУНКЦІЇ СУГЛОБА.
- *ЗАБІЙ* – ЗАКРИТЕ ПОШКОДЖЕННЯ ТКАНИН І ОРГАНІВ БЕЗ ІСТОТНОГО ПОРУШЕННЯ ЇХ СТРУКТУРИ, ЩО НЕ СУПРОВОДЖУЄТЬСЯ РАНОЮ ШКІРИ.
- *РОЗТЯГНЕННЯ* – УШКОДЖЕННЯ ЗВ'ЯЗОК, М'ЯЗІВ, СУХОЖИЛЬ ТА ІНШИХ ТКАНИН БЕЗ ПОРУШЕННЯ ЇХ АНАТОМІЧНОЇ ЦІЛІСНОСТІ, ЩО ВИНИКАЄ ВНАСЛІДОК УДАРУ АБО НЕВДАЛОГО КРОКУ.

ПЕРЕЛОМИ

ОЦІНКА ПЕРЕЛОМУ

ЗАКРИТИЙ ПЕРЕЛОМ

Немає
пошкодження
шкіри

ВІДКРИТИЙ ПЕРЕЛОМ

Є пошкодження шкіри
Можливе занесення
інфекції

ОЗНАКИ ПЕРЕЛОМУ:

- Сильний біль,
- набряк Чути
- тріск
- Різна довжина
або розмір
кінцівок
- Втрата пульсу або
відчуттів на ураженій
кінцівці
- Крепітація (відчутно
тріск під шкірою)

ПРАВИЛА ПРИ ВИЯВЛЕННІ ПЕРЕЛОМІВ

- НАДАННЯ АДЕКВАТНОЇ ДОПОМОГИ ПРИ ПЕРЕЛОМАХ ЗНАЧНО ПОКРАЩУЄ СТАН ПОРАНЕНИХ І Є СИЛЬНИМ ПРОТИШОКОВИМ ЗАСОБОМ.
- ЗНЕРУХОМЛЮЙТЕ КІНЦІВКИ ДЛЯ ДОПОМОГИ ПРИ ПЕРЕЛОМАХ І ІНШИХ УШКОДЖЕННЯХ - ВИВИХАХ, РОЗРИВАХ ЗВ'ЯЗОК, РАНАХ ПІСЛЯ ЗУПИНЕННЯ КРОВОТЕЧІ. ЦЕ ПРИПИНИТЬ ПОДАЛЬШЕ УШКОДЖЕННЯ ТКАНИН, А В РАЗІ ВАЖКИХ ТРАВМ БУДЕ ЕФЕКТИВНИМ ПРОТИШОКОВИМ ЗАХОДОМ.
- НЕ ПІДНІМАЙТЕ НОГИ ПОСТРАЖДАЛОГО ДО ТИХ ПІР, ПОКИ НА ВСІ ПЕРЕЛОМИ НИЖНІХ КІНЦІВОК НЕ БУДЕ НАКЛАДЕНО ШИНУ.

ПЕРЕЛОМИ ШИНУВАННЯ

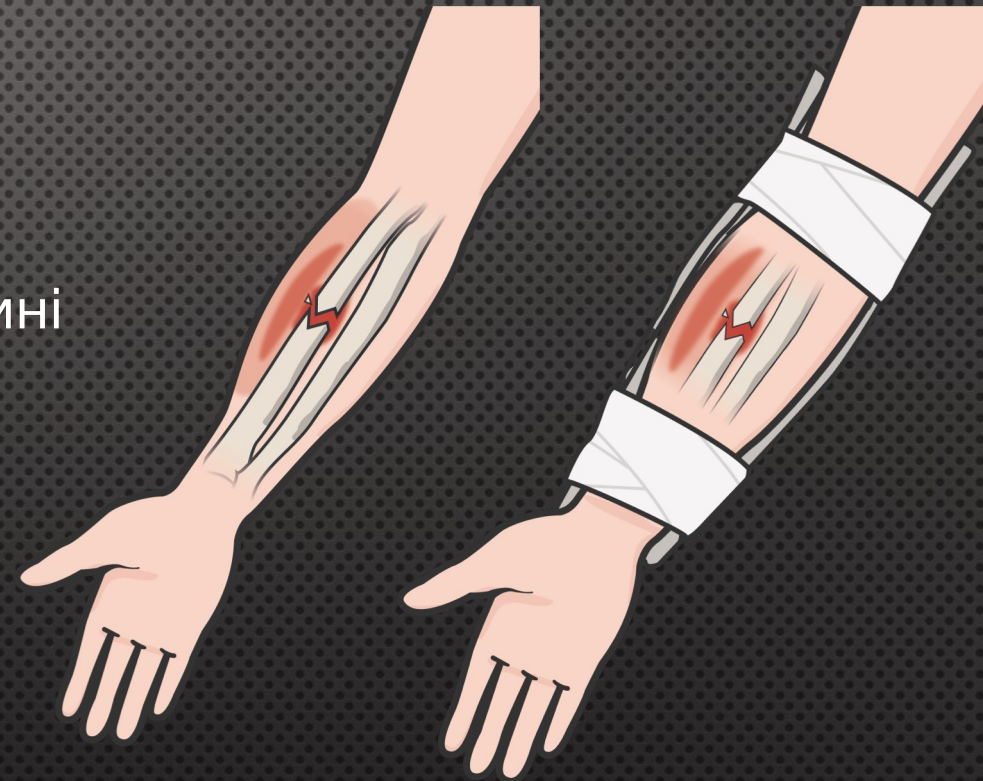
Шини використовують для того, щоби знерухомити кінцівку. Це роблять наступним чином:

- 1 Знайдіть місце перелому:
Важливо: Поранений або хтось інший має притримувати ушкоджене місце
- 2 Перевірте дистальний пульс та наповнення капілярів (ніготь відновлює свій колір після натискання на нього) на пораненій кінцівці перед шинуванням
- 3 Приготуйте матеріали для шини
Важливо: Розмір та форму шини потрібно приміряти на здоровій кінцівці
- 4 Приготуйте фіксуючі матеріали (косинки, еластичні бинти
- 5 тощо.) Прикладіть шину на кінцівку в випрямленому положенні, якщо можливо
- 6 **Важливо:** Якщо можливо, обережно заповніть порожнини в шині (зігнувши), щоб зробити її більш комфортною
- 7 Якщо можливо, переконайтеся, що суглоби над та під травмою нерухомі
- 8 Перевірте, наявність дистального пульсу на ураженій кінцівці. Якщо його немає – послабте фіксацію
- 9 Дайте пораненому знеболююче (з медичного рюкзака, за потреби – антибіотик)
- 10 Запишіть усю допомогу в картці пораненого

ПРИНЦИПИ ШИНУВАННЯ

- Перевірте на наявність інших подібних
- травм Використовуйте жорсткі
- матеріали
- Намагайтеся заповнити усі порожнечі в гнучкій шині
- Зафіксуйте шину за допомогою косинки та
- еластичного бинта Намагайтеся шинувати
- пораненого перед
- транспортуванням
- Мінімізуйте вплив на уражену кінцівку перед
- шинуванням Знерухомлюйте суглоби над та під
- переломом

ПЕРЕЛОМИ

ЧОГО ПОТРІБНО УНИКАТИ

-
- МАНІПУЛЯЦІЙ З КІНЦІВКОЮ, ЩО ПРИЗВОДЯТЬ ДО БОЛЮ, ДОДАТКОВОЇ ШКОДИ, КРОВОТЕЧ, ПОШКОДЖЕННЯ НЕРВІВ ТОЩО
  - ФІКСУВАТИ ШИНУ ЗАНАДТО ТУГО, ПЕРЕКРИВАЮЧИ ПУЛЬС
  - НЕДОСТАТНЬО ФІКСУВАТИ СУСІДНІ СУГЛОБИ
  - СПРИЧИНЯТИ ДОДАТКОВІ ТРАВМИ
  - СПРИЧИНЯТИ ПОРАНЕНОМУ ДИСКОМФОРТ ПІД ЧАС ТРАНСПОРТУВАННЯ/ОГЛЯДУ ШИНУВАТИ БІЛЯ ПОРАНЕНЬ, ЯКІ ЩЕ НЕ ОГЛЯНУТІ

ШИНУВАННЯ ПРИ ПЕРЕЛОМАХ НОГИ

Знайдіть
місце
перелому

Перевірте
дистальний пульс

Перевірте наповнення
капілярів шляхом
натискання на ніготь
(колір після
натискання має
відновитися)

Скажіть пораненому або
помічнику підтримувати
кінцівку

ШИНУВАННЯ ПРИ ПЕРЕЛОМАХ **НОГИ**

Підготуйте матеріали
для шинування

Підготуйте матеріали
для фіксації шини
(еластичні бинти,
косинку тощо)

Накладіть шину на
кінцівку у природньому
та зручному положенні
(якщо можливо)

Формуйте та приміряйте
шину на здоровій нозі

ШИНУВАННЯ ПРИ ПЕРЕЛОМАХ НОГИ

Зафіксуйте шину,
перемотавши її

Перевірте чи сусідні
з переломом
суглоби
зафіксовані (якщо
це можливо
зробити)

Перевірте
дистальний пульс
після шинування
Якщо пульс **відсутній**,
послабте фіксацію
шини

ШИНУВАННЯ

ПРИ ПЕРЕЛОМАХ РУКИ

Шинування рук аналогічне до шинування ніг, за деякими винятками :

Якщо можливо, скажіть пораненому підтримувати руку, поки готуєте майно

Формуйте шину на неушкодженій кінцівці

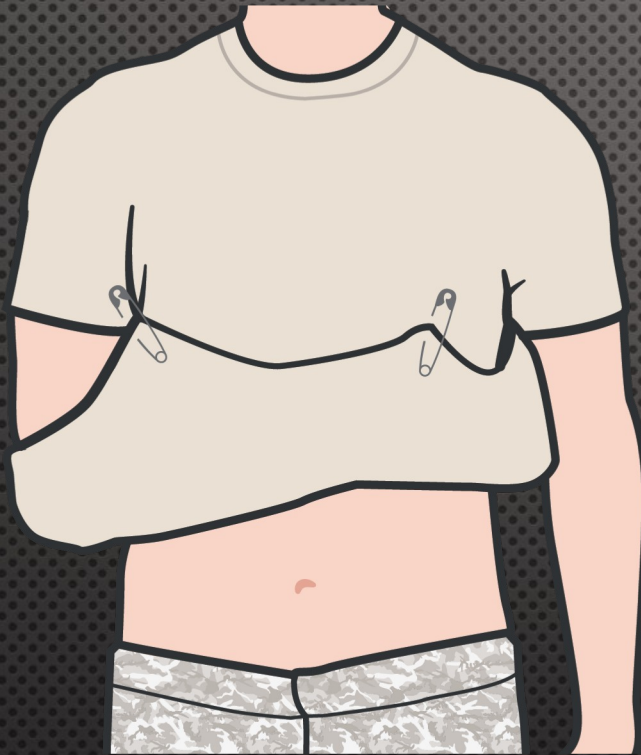
Використовуйте дві косинки, щоби зафіксувати руку біля тулуба

Використовуйте цю косинку, за одну шию для підтримки

SPLINTING

ПРИ ПЕРЕЛОМАХ ПЕРЕДПЛІЧЧЯ

■ Перевірте наявність пульсу

■ Накладіть шину на
передпліччя

#TCCC-CLS-PTT-27-90 JUN 20

■ Накладіть шину на плече

■ Зафіксуйте шину над місцем
перелому та під ним

ПЕРЕЛОМИ

ПІДСУМКИ

Найважливіше в шинуванні перелому - це шинувати так, щоби ще більше не пошкодити кінцівку

До та після шинування, перевірте наступне:

ПУЛЬС

Перевірте наявність дистального пульса

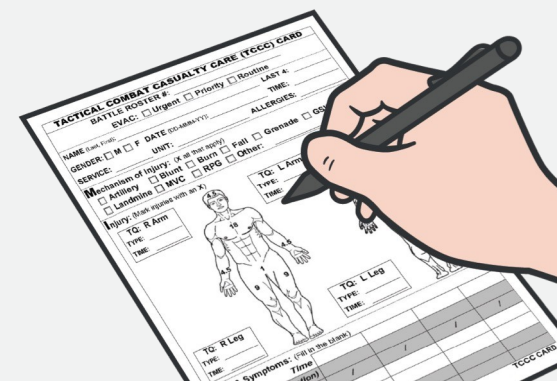
МОТОРИКА

Попросіть пораненого порухати кінцівкою нижче шинування (наприклад пальцями)

СЕНСОРИКА

Перевірте, чи поранений відчуває дотики до шкіри нижче шинування

ПІСЛЯ ШИНУВАННЯ

Заповніть картку пораненого